

Pentru cei care au trăit în dictaturile comuniste, "Cartea neagră a comunismului. Crime, teroare și represiune" ("Le livre noir du communisme. Crimes, terreur et repression", de Stephane Courtois, Nicolas Werth, Jean-Louis Panne, Andrej Paczkowski, Karel Bartosek, Jean-Louis Margolin, Editura Robert Lafont, Paris, 1997), publicată nu de mult în Franța, este un așteptat act de

este evidențierea pas cu pas a dimensiunii criminale a comunismului, o modulă în care guvernele comuniste s'au servit de asasinatul în masă pentru a impune un sistem și o structură statală, făcându-se vinovate de crimă împotriva umanității și genocid. Holocaustul comunist, demonstrează fără echivoc autorii, este similar Holocaustului nazist condamnat de Tribunalul de la Nürnberg

Mirela ROZNOVEANU

De la docilitate

expunere sistematică și științifică, la scară internațională, a crimelor săvârșite de sistemele comuniste totalitare. Pentru Occidentul care a privit pasiv și complice la aceste crime, legitimând comunismul mondial, această carte este un act direct de acuzare. Studiul, cu un cuvânt înainte și o posfață, semnate de cunoscutul istoric al fenomenului comunist Stephane Courtois, analizează dictaturile comuniste pe zone geografice în tot atâtea capitole ale cărții: Rusia, Kominternul și revoluția din Spania, Europa Centrală și de Sud-Est, unde intră și România, China, Coreea de Nord, Vietnam, Laos, Cambogia, America Latină, Africa, Afganistan. Sinteza - impresionantă prin subtilitatea interpretărilor, analizele politologice riguroase, documentele de o importanță excepțională - își propune să pună în evidență folosirea și efectele terorii în regimurile comuniste, delictele numite de editorul cărții, Stephane Courtois, "crime împotriva persoanei", demonstrând că teroarea și crima în masă au fost parte intrinsecă a sistemelor comuniste încă de la începuturile acestora.

Volumul, de mai bine de opt sute de pagini, opera a 11 istorici, sociologi, ziaristi (la scrierea cărții au contribuit alți cinci colaboratori eminenti), a născut în Franța o polemică furtunoasă. Nu este de mirare, câtă vreme Courtois vorbește deschis despre lipsa de onestitate și lașitatea intelectualilor europeni de dinainte și de după cel de-al doilea război mondial vizavi de comunismul sovietic și, apoi, internațional, dând exemple jenante, de la Louis Aragon și Jean-Paul Sartre. Aceste afirmații tranșante au iritat stânga franceză, al cărei partid comunist (sprijinit și azi de un electorat numeros) a fost credincios Moscovei în tot timpul războiului rece, ca și intelighenția liberală stângistă din Europa, pentru care comunismul reprezintă (încă) o cale universală către libertate și eliberare umană.

Placa turnantă a cărții

la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Dacă nazismul a exterminat, după afirmațiile autorilor, 25 de milioane de nevinovați, comunismul se face vinovat, conform calculelor lor, de exterminarea pe criterii de rasă, ură de clasă, regiune geografică, apartenență la un grup uman declarat inamic, motive politico-ideologice a peste 100 de milioane de oameni, conform unei clare "logici a genocidului".

Analiza terorismului sau terorii ca tactică politică sistematică în dictaturile comuniste, impuse prin manipularea simbolului proletar, al limbajului (ruperea cuvântului de realitate, de către propaganda comunistă); războiul claselor, exterminarea (de la dușmanii personali ai dictatorilor, la populații întregi) a elementelor socotite "impure", ideologia eliminaționistă, reeducarea (mai ipocrită decât asasinatul) configurează o monstruoasă "pedagogie a crimei" care dezumanizează victima, negându-i dimensiunea umană, reducând-o la un simbol abstract sau la animalitate. Animalizarea omului - armă a propagandei comuniste - se apropie, până la identificare, de "ideologia rasei". Eugenia socio-politică a comunismului e similară celei naziste. Negându-i omului calitatea de ființă umană prin reducerea la o abstracțiune, pentru a fi ucis mai ușor, ideologia comunistă își arată întreaga substanță criminală. "Un lucru este sigur - spune Staphane Courtois - crima împotriva umanității este produsul unei ideologii care reduce omul și umanitatea la o condiție non-universală, dar particulară: biologic/rasială sau socio-istorică".

O a doua cauză a polemicii furtunoase a fost afirmația lui Courtois, socotită de mulți imprudentă, că, "după 1945, genocidul poporului evreu a apărut drept paradigmă barbariei moderne, până la a ocupa tot spațiul rezervat percepției terorii în masă în secolul al XX-lea. După

ce mai întâi au negat specificitatea persecuției evreilor de către naziști, comuniștii au înțeles avantajul pe care ar putea să-l tragă dintr'o asemenea recunoaștere, pentru a reactiva în mod regulat antifascismul". Cu alte cuvinte, punându-se constant în evidență "singularitatea genocidului evreu, focalizând atenția pe o atrocitate excepțională, s'a împiedicat perceperea altor realități de același ordin din lumea comunistă. Cum și-ar fi putut imagina

suferințele, dar mai ales prostituării intelectualității din statele totalitare. Pe de altă parte, orbirea Occidentului ar veni din utopia construirii socialismului, cu rădăcini în epoca luminilor, vis al emancipării și eliberării umane de sărăcie și alienare; din faptul că participarea sovietică la victoria împotriva nazismului și rezistența comunistă împotriva nazismului s'au contopit cu antifascismul comunist, iar la Nurnberg nu s'au judecat și masacrele

de la Nurnberg în articolul 6 c, apoi de rechizitoriul procurorului francez François de Menthon, care se referea la dimensiunea ideologică a crimei, ca și de noul Cod Penal francez din 1992 dovedesc fără dubiu că regimurile comuniste s'au făcut vinovate de această crimă prin modul în care puterea de stat a fost pusă în serviciul unei politici și practici rasiale.

Genocidul, una din crimele care fac parte din crimele împotriva umanității, a fost definit de Convenția Națiunilor Unite din 9 Decembrie 1948. Recitind textul Convenției, se vede împede că Uniunea Sovietică, împreună cu toate dictaturile comuniste, de la cea etiopiană la cea chineză, se fac vinovate de acest delict grav. Mai mult, din punctul de vedere al lui André Frossard, crima împotriva umanității își extinde și mai mult definiția. Din perspectiva sa, "vorbind de crimă împotriva umanității când unul îl ucide pe altul sub pretextul că acesta s'a născut".

O dificultate a țărilor post-comuniste, discutată ca atare de autorii studiului de față, este aceea de a se raporta la propriul trecut comunist. Se observă o punere în paranteză a trecutului comunist, amputarea memoriei, absența "autocriticii istorice". Se pare că cehii și germanii stau cei mai bine în gestionarea istoriei comuniste, deși sunt voci, în mai toate țările post-comuniste, care consideră că iertarea, uitarea, împăcarea ar fi cea mai bună cale de urmat. Dar putem ierta în numele celor uciși? O putem face doar în numele nostru, nu și al celor omorâți. Avem datoria să uităm o suferință care a durat decenii și a trimis în mormânt 100 de milioane de nevinovați? Putem fi generoși cu tortionarilor? Cinismul este că, în timp ce se ridică memoriile ale durerii victimelor comunismului, cei care i-au omorât pe cei comemorați sunt în

teroare la ideologică

cineva că cei care, prin victoria lor, au contribuit la distrugerea unui sistem genocidar, ar putea practica aceleași metode?"

Articolele publicate pe marginea studiului, scrie Stanley Hoffman într'o cronică a cărții din "Carnegie Endowment for International Peace. Foreign Policy" (Martie 1998), "au arătat că mulți intelectuali din stânga franceză refuză să pună semnul de egalitate între comunism și nazism, mai întâi pentru că ei nu cred că ceea ce Courtois numește 'genocidul de clasă' este același ca și genocidul rasial, și apoi pentru că ei nu găsesc o trăsătură comună între nihilismul nazist și exterminacionism (după un termen folosit de Daniel Goldhagen în 'Hitler's Willing Executioners')".

Se pune întrebarea: de ce Occidentul a tăcut înaintea plăgii comuniste care a terorizat o treime din suprafața globului? Cauzele, demonstrează Courtois, se datorează, pe de o parte, propagandei comuniste, presiunii și interzicerii libertății presei din țările comuniste, reeducării în lagăre a populației, interzicerii victimelor de a-și face publice

săvârșite de sovietici (de exemplu, cel de la Katîn, din 1939). În fine, un alt motiv este cel deja pomenit, și anume, reducerea genocidului (de către comuniști) la genocidul poporului evreu printr'o manevră abilă, menită să distragă atenția de la atrocitățile săvârșite în numele unei ideologii dragi intelectualității de stânga din Occident.

Pe mulți ar putea, desigur, să-i surprindă faptul că acest studiu nu a fost scris într'o țară care a trecut printr'o dictatură comunistă. Dar, după cum ne-a învățat logica sistemelor, analiza unui sistem nu se poate face decât dinafara lui. O dovadă în plus că țările care au cunoscut dictaturile comuniste au încă o mentalitate comunistă, că ele încă nu și-au regăsit pe deplin libertatea, hărțuite în interior de fostele structuri politico-administrative puternice. Ceea ce este, însă, cu adevărat surprinzător vine din modul în care sunt interpretate sau "citite", din punctul de vedere al dreptului internațional, conceptele legale de "crimă împotriva umanității" și "genocid". Definirea crimei împotriva umanității, așa cum a fost formulată de Tribunalul

(Continuare în pag. 22)

De la teroare...

(Urmare din pag. 7)

libertate și nici măcar nu sunt expuși public.

Privind lucrurile la scara istoriei, apare limpede că judecarea și condamnarea genocidului comunist este doar o chestiune de timp, poate de ani. Crimele nu pot fi ascunse pentru totdeauna, iar criminalii vor fi expuși în fața istoriei.

Ei se fac vinovați de a fi încălcat Charta Drepturilor Omului, tratativele internaționale referitoare la libertatea cuvântului și a conștiinței, legile țărilor lor. Ei nu se pot ascunde nici măcar sub subterfugiul juridic al judecării faptei conform legii care a fost în vigoare în momentul săvârșirii ei.

În ce-i privește pe vinovații români, Codul Penal al României comuniste stipulează clar, la Capitolul IX, articolele 357-359, care sunt infracțiunile de genocid. Dar este poate nevoie de o nouă generație de juriști și de structuri puternice ale societății civile care să vindece, pe calea legii, un trecut dureros, pentru a lăsa România să meargă, liberă de balast și cu o nouă demnitate, spre viitor.

Discutând tragedia românilor în contextul crimelor comunismului pe glob, "Le livre noir du communisme" pune, pentru prima dată, drama românească într'un context internațional, arătându-i amploarea și prețul de viați plătit. Paginile despre centrul de reeducare de la Pitești, ca să mă refer numai la ele, se înscriu printre cele mai zguduitoare mărturii despre substanța criminală a unui regim care a supus ființa umană celor mai diabolice torturi în acest secol. Singurele lucrări românești menționate în cartea de care ne ocupăm sunt ale lui Virgil Ierunca și Vladimir Tismăneanu.

O altă concluzie a cărții de față este că procesele împotriva reprezentanților fostelor aparate represive nu au avut rezultatele legale așteptate aproape în nici o țară post-comunistă. Desigur, aici nu se pune problema pedepselor brutale, ci măcar a expunerii publice a crimelor comise, după cum propunea Pavel Rychetsky în Cehia, vorbind de un gen de catharsis la scară națională. Dar adevărul este că, după aproape 9 ani de la răsturnarea fostelor regimuri totalitare comuniste, țările post-comuniste din Centru și Estul Europei se luptă cu balastul administrativ-comunist, sufocate de propriul lor trecut. Și sunt puține șanse ca procesul comunismului să aibă loc în aceste țări. De ce afirm asta? Să ne reamintim un lucru simplu, și anume că infracțiunile împotriva umanității săvârșite de statul german nazist nu au fost judecate de statul german și de germani, ci de puterile internaționale la Tribunalul internațional de la Nurnberg. De judecători americani, francezi și, din nefericire, sovietici. De aceea cred că numai un tribunal internațional ar putea să-și asume sarcina de a condamna genocidul comunist. Tratatивele care se duc în aceste zile la Roma cu privire la înființarea unui Tribunal Criminal Internațional Permanent au darul de a da mari speranțe în acest sens, deoarece, prin statut, cea mai importantă atribuție a tribunalului este judecarea cazurilor de genocid, a crimelor împotriva umanității. Consider, în acest sens, că "Le livre noir du communisme" oferă deja în mod substanțial probele necesare pentru începerea procesului comunismului într'un asemenea tribunal internațional. Alte probe vor veni. Și, după cum se știe, crimele împotriva umanității nu sunt prescriptibile.

Mirela ROZNOVEANU

**Abonamentul
pentru Canada
80 dol. USA**